gemeente
Het Hogeland

Minimabeleid
Gemeente Het Hogeland
2020-2024

Inhoud

Hoofdstuk 1: Inleiding 3
1.1 Waarom een nieuw minimabeleid? 3
1.2 Algemeen Landelijk Kader 3
1.3 Totstandkoming beleidsplan 3
1.3 Wat is armoede? 4
Hoofdstuk 2 Toekomstig beleid 5
2.1 Doelen nieuw beleid 6
Doel 1: Wij bieden de randvoorwaarden om de zelfredzaamheid van inwoners te vergroten. 6
Doel 2: Wij bieden voldoende mogelijkheden aan inwoners om te participeren. Waar nodig ondersteunen wij gezinnen met kinderen extra 7
Doel 3: Wij bieden maatwerk wanneer inkomensondersteuning nodig is 7
Doel 4: Wij bieden ondersteuning bij life- events 7
Hoofdstuk 3: De beleidsvisie financieel vertaald 9

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Waarom een nieuw minimabeleid?

Voor u ligt het nieuwe minimabeleid van de gemeente Het Hogeland. Deze gemeente is per 1 januari 2019 ontstaan uit de voormalige gemeenten Bedum, de Marne, Winsum en Eemsmond. Het dagelijks bestuur van de nieuwe gemeente heeft een coalitieakkoord bereikt waarbij thema's op hoofdlijnen zijn uitgewerkt. Over het armoede- en minimabeleid is in het coalitieakkoord gesteld dat dit in 2019 geëvalueerd zou worden en er nieuw beleid zou worden opgesteld. De evaluatie van het huidige beleid is in mei door het college vastgesteld en ter kennisname aan de gemeenteraad aangeboden. Ook hebben twee studenten een onderzoek gedaan naar het niet-gebruik van regelingen.
Zowel de uitkomsten van het onderzoek van de stagiairs als de uitkomsten van de evaluatie en recente onderzoeken over de effecten van armoede geven veel nieuwe inzichten waarmee we een nog effectievere aanpak kunnen realiseren. We willen daarmee meer inzetten op preventie & vroegsignalering en onze inwoners ondersteunen in het financieel zelfredzaam worden. Dit alles met behoud van de regelingen zoals we die al hebben, aangevuld met regelingen om mobiliteitsarmoede en psychische problemen tegen te gaan. Bovendien hebben we gezien dat we zowel binnen als buiten de gemeente gebaat zijn bij een meer integrale benadering van het vraagstuk. Deze nota vormt de basis voor de uitwerking van de beleidsregels op het gebied van het gemeentelijke minimabeleid en vormt de basis voor het uitvoeringsplan 'Iedereen doet mee in het Hogeland'. In deze nota geven we kaders aan hoe wij onze minima willen ondersteunen. Onderdelen als vroegsignalering en schulden en het financieel zelfredzaam maken van inwoners, komen nader aan de orde in het nog op te stellen beleidsplan integrale schuldhulpverlening dat in 2020 wordt verwacht. Input die inwoners en organisaties geleverd hebben in het kader van het minimabeleid en die deze thema's raken, worden hierin meegenomen.

1.2 Algemeen Landelijk Kader

Het inkomensbeleid is de verantwoordelijkheid van het Rijk. Jaarlijks wordt in overleg met de sociale partners centraal de hoogte van het sociaal minimum vastgesteld. Deze norm geldt voor alle burgers in Nederland. Door samenloop van bijzondere omstandigheden kan zich de situatie voordoen dat deze uitkeringsnorm voor een belanghebbende niet (volledig) toereikend is om bepaalde noodzakelijke uitgaven te doen en om die reden kunnen lokale keuzes gemaakt worden om minima te ondersteunen. Het wettelijk kader voor de uitvoering van het minimabeleid is vastgelegd in de Participatiewet.

1.3 Totstandkoming beleidsplan

Het gemeentelijk minimabeleid maakt onderdeel uit van de uitwerking van bepalingen uit de Participatiewet. De bepalingen in het minimabeleid hebben echter ook sterke raakvlakken met andere gemeentelijke taakvelden. Hierbij kan gedacht worden aan gezondheidszorg, sport, onderwijs en de zorg voor chronisch zieken en gehandicapten. Zo kunnen in het minimabeleid regelingen opgenomen worden ter bevordering van maatschappelijke participatie, het bevorderen van schoolprestaties of het extra ondersteunen van mensen met medische beperkingen.
Goed minimabeleid dient toekomstbestendig te zijn, passen in de huidige tijdsgeest en adequaat te worden ingezet. De gemeentelijke budgetten staan onder druk, terwijl het aantal inwoners met financiële problemen alleen maar toeneemt. Hierdoor wordt het belang van de juiste ondersteuning steeds groter. Om die reden is het ook van steeds groter belang om de wensen en behoeften van inwoners mee te nemen bij het maken van nieuw beleid.
Dit nieuwe minimabeleid is tot stand gekomen door middel van een uitgebreide dialoog met de diverse partners die zich bezig houden met de uitvoering van het minimabeleid, belangenorganisaties en inwoners van onze gemeente. Ook diverse collega's van uit het gehele sociaal domein zijn betrokken geweest bij de totstandkoming van het plan. Wij maken koppelingen tussen de verschillende beleidsterreinen en kijken welke voorzieningen er al zijn binnen bijvoorbeeld jeugd en Wmo, waar ook de doelgroep van het minimabeleid gebruik van kan maken. Onze manier van werken is integraal. Wij zetten inwoners centraal wanneer wij nieuw beleid ontwikkelen, want de inwoner weet zelf het beste waar hij of zij behoefte aan heeft. Door integraal te werken en de inwoner mee te nemen bij zowel de beleidsevaluatie als de vorming van nieuw beleid, creëren wij draagvlak. En komen we dichter bij de essentie van wat we met elkaar willen bereiken.
Op basis van de diverse gesprekken en bijeenkomsten die met inwoners en organisaties hebben plaatsgevonden, zijn een aantal onderwerpen naar voren gekomen die beter kunnen of die in het

huidige beleid ontbreken. Dit heeft geleid tot een aantal nieuwe doelen voor het nieuwe beleid. Deze doelen zijn in het volgende hoofdstuk nader uitgewerkt.

1.3 Wat is armoede?

Voorkomen van sociale uitsluiting en armoedebestrijding is een actueel thema binnen de gemeente Het Hogeland. Van ‘armoede’ bestaan uiteenlopende definities. Armoede is een complex verschijnsel, waarvan verschillende factoren, zoals een laag inkomen, maatschappelijke participatie, opleidingsniveau, (psychische) gezondheid, zelfredzaamheid, wonen en leefomgeving nauw met elkaar zijn verweven (Onderzoeksrapport Staal & Joustra, 2018). Er is vaak sprake van meervoudige problematiek. Armoede en schulden belemmeren mensen bij het volwaardig meedoen in de samenleving. Armoede is, naast een financieel moeilijke situatie, ook een mentale toestand van geen kansen meer zien. Door de ervaren schaarste vermindert de informatieverwerking en zijn mensen minder goed in staat om opties te evalueren en tot ‘kwalitatief goede’ keuzes te komen (Hayes, Barrows, Wright, & Daminger, 2015).
Uit onderzoek blijkt dat het omgaan met armoede en schulden een dagtaak is (Mullainathan S., en Shafir E., 2013). Mensen met een (langdurig) laag inkomen zijn heel goed in het focussen op en oplossen van korte termijn problemen, zoals het verkrijgen van eten voor weinig geld, maar door de focus op korte termijn problemen raken andere zaken uit beeld. Schaarste veroorzaakt tunnelvisie en beperkt het denkvermogen. In de beleidsdoelen die in het volgende hoofdstuk worden beschreven, houden we rekening met het feit dat armoede meer is dan alleen financiële armoede. Echter, om de armoedecijfers te kunnen vergelijken met die van andere gemeenten en de omvang van de doelgroep te bepalen, definiëren we armoede als het moeten rondkomen van een inkomen tot en met 120% van de geldende bijstandsnorm. De inkomensondersteunende maatregelen in de gemeente Het Hogeland zijn van toepassing op deze doelgroep.

Armoede in het Hogeland
Op basis van cijfers van het CBS (Laag en langdurig laag inkomen; huishoudenskenmerken, regio (indeling 2018)) kunnen we concluderen dat er 4.600 mogelijk rechthebbende minima in onze gemeenten wonen die 1 jaar een inkomen hebben onder de grens van 120%. Van deze 4.600 personen zijn er 1000 personen 18 jaar of jonger. Deze 1000 kinderen kunnen gebruik maken van de kindregelingen.
Van deze 4.600 leeft de helft zelfs al 4 jaar of langer onder de inkomensgrens van 120%.

Landelijk lopen kinderen, zelfstandigen, bijstandsontvangers en niet-westerse migranten een bovengemiddeld risico op armoede (SCP, september 2016). In onderzoek van het SCP (SCP, maart 2016) wordt opgemerkt dat de helft van de groep langdurig armen bestaat uit werkenden. Dat komt vooral, omdat veel zelfstandigen – zzp’ers – en mensen met flexibele arbeidscontracten snel zonder werk komen. Vaak wordt gesuggereerd dat betaalde arbeid de beste en snelste manier is om uit de armoede te raken, maar werk biedt geen garantie dat mensen uit de armoedesituatie komen. Wanneer er bijvoorbeeld sprake is van schulden, hoeft een hoger inkomen niet te betekenen dat het besteedbaar inkomen ook voldoende is. Om die reden blijft inzet op het voorkomen van schulden zeer belangrijk.

Hoofdstuk 2 Visie en doelen voor de toekomst.

Zoals uit het voorgaande hoofdstuk blijkt, is armoede een complex verschijnsel dat vele terreinen raakt. Armoede kan er toe leiden dat inwoners uitgesloten worden en niet langer meedoen in de maatschappij. Dit wil de gemeente Het Hogeland zoveel mogelijk voorkomen.
De visie die de gemeente Het Hogeland hanteert luidt als volgt:

Het beleid van onze gemeente is er op gericht dat onze burgers zo zelfstandig mogelijk meedoen en een eigen verantwoordelijkheid hebben. Voor burgers waarvoor dit (nog) een brug te ver is, kan ons minimabeleid ondersteuning bieden.

Deze visie komt grotendeels overeen met de visie die in 2013 door de gemeenteraden van de gemeenten Bedum, de Marne, Winsum en Eemsmond was vastgesteld.
De hoofddoelen die in 2013 als basis dienden voor het beleidsplan voor de jaren 2014-2019 waren de volgende:

1. Bevorderen participatie en zelfredzaamheid
2. Inkomensondersteuning bij voorkeur in de vorm van maatwerk aan diegenen die het financieel niet redden.

Deze hoofddoelen zijn algemeen en gelden nog steeds, maar omdat deze doelen niet meetbaar geformuleerd waren, was het lastig om te evalueren in hoeverre de doelen waren behaald. Om die reden geven wij hieronder aan wat wij voor de komende jaren verstaan onder participatie, zelfredzaamheid en inkomensondersteuning. Daarnaast worden de doelen die we voor de komende jaren willen hanteren, in het uitvoeringsplan ‘Iedereen doet mee in het Hogeland’ zo meetbaar mogelijk weergeven in concrete, tijdsgebonden acties.

<u>Participatie:</u>
Participatie is het actief meedoen in de samenleving door inwoners. Bijvoorbeeld het deelnemen aan activiteiten, het afspreken met buren of vrienden.
Er is sprake van volledige participatie als mensen deelnemen aan zowel georganiseerde activiteiten als ongeorganiseerde activiteiten en zelf kunnen beslissen waaraan zij mee willen doen. Georganiseerde activiteiten kunnen zijn: het lid zijn van een sportclub, het volgen van een cursus of opleiding of workshop. Ongeorganiseerde activiteiten zijn bijvoorbeeld het bezoek aan een bioscoop, pretpark of theater en dergelijke. Dit zijn activiteiten die eenmalig of onregelmatig plaatsvinden. Ook het afspreken met buren en vrienden valt hier onder. Dit afspreken kan zowel digitaal als persoonlijk zijn.

Er is sprake van gedeeltelijke participatie wanneer inwoners eenmalig of onregelmatig deelnemen aan activiteiten en inwoners niet de vrijheid hebben zelf te beslissen waaraan zij deelnemen

Wanneer inwoners geïsoleerd zijn en geen georganiseerde of ongeorganiseerde activiteiten ondernemen waarbij zij deelnemen aan de maatschappij, dan is er geen sprake van Participatie.

<u>Zelfredzaamheid:</u>
Zelfredzaamheid is het vermogen van iemand om voor zichzelf te zorgen met zo min mogelijk professionele ondersteuning. Men kan eigen problemen oplossen en gaat zelfstandig door het leven, ofwel weet zichzelf te redden. Zelfredzaamheid houdt in dat mensen zich tijdens het dagelijks leven kunnen redden.

Niet zelfredzaam: Niet het vermogen te hebben om voor jezelf te zorgen en ook niet het vermogen om hulp te durven vragen
Eerste stap naar zelfredzaamheid: Hulp durven vragen bij het aanvragen van voorzieningen
Tweede stap naar zelfredzaamheid: Zelf voorzieningen aan kunnen vragen
Volledig zelfredzaam: Geen gebruik meer hoeven maken van voorzieningen. Het vermogen om zonder professionele ondersteuning voor jezelf te zorgen.

<u>Inkomensondersteuning:</u>
Financiële regelingen om inwoners te ondersteunen.

In de afgelopen jaren is subsidie verleend aan instellingen die minima ondersteuning boden in de vorm van extra voedsel, extra kleding of extra middelen tijdens de feestmaanden. Ook is het Participatiefonds voor alle minima verruimd door niet langer met een limitatieve lijst te werken. Daarnaast werd er fors ingezet op het bevorderen van participatie voor kinderen door de komst van het kindpakket waarin de meeste voorzieningen in natura werden uitgekeerd.
De verhouding tussen het bevorderen van participatie bij kinderen en het bevorderen van participatie van andere groepen minima was niet in evenwicht. Ook was er weinig inzet op het bevorderen van zelfredzaamheid. Maar een beperkt aantal gesubsidieerde partners zette hierop in.

2.1 Doelen nieuw beleid
Aan de hand van de uitgevoerde evaluatie en de speerpunten uit het coalitieakkoord is een aantal doelen geformuleerd die we met het nieuwe minimabeleid willen bereiken. Hieronder zijn deze doelen beschreven. De doelen zijn in het uitvoeringsplan ' Iedereen doet mee in het Hogeland' verder uitgewerkt door middel van concrete maatregelen.

Doel 1: Wij bieden de randvoorwaarden om de zelfredzaamheid van inwoners te vergroten.
Een speerpunt van het huidige college is om de zelfredzaamheid van inwoners te bevorderen.
Aan de onderstaande randvoorwaarden moet worden voldaan om zelfredzaamheid van inwoners te bevorderen:

- Wij bieden ondersteuning om inwoners in hun kracht te zetten.

Mensen in armoede hebben soms psychische of fysieke problemen, waardoor ze zich niet kunnen focussen op zaken als participatie en werk.
Het is daarom van belang om mensen te ondersteunen, zodat ze in hun kracht komen te staan en ze meer zelfredzaam worden. Pas dan zullen zij in staat zijn om te participeren en de stappen te zetten om uit de armoede te komen door middel van werk.

- Financiële zelfredzaamheid is een voorwaarde om mee te kunnen doen

a. De basis op orde is een belangrijke voorwaarde om te kunnen meedoen. Als de basis op orde is, kun je de kosten die je maakt om te leven en te wonen betalen. Dit vraagt van mensen de nodige vaardigheden en gezond financieel gedrag en soms ook om tijdelijke professionele ondersteuning.
b. We ondersteunen de inwoners die dit nodig hebben in het opdoen van voldoende vaardigheden om financieel zelfredzaam te zijn. In de dienstverlening gaan we meer rekening houden met impact van armoede en schulden.
c. 10% van de huishoudens in Nederland heeft een te hoge energierekening ten opzichte van hun inkomen. Zij hebben moeite met het betalen van de energierekening. Dat noem je energie-armoede. Wij willen energie-armoede tegengaan en zo de financiële ruimte van inwoners vergoten.

➔ **Wij willen in 2020 en 2021 onze inwoners die nog niet zelfredzaam zijn, 1 stap verder helpen op weg naar zelfredzaamheid.**

Gevolgen van doel 1:
- Een individuele aanpak staat centraal. Zowel voor het oplossen of verminderen van psychische als fysieke problemen als voor het tijdig ondersteunen van inwoners met financiële problemen, zetten wij onze sociale partners in. Bij substantiële financiering aan de maatschappelijke organisaties bepaalt de gemeente de mogelijke vorm, inhoud van de vertrekking en de hoogte van de inkomensnorm.
- Inwoners met chronische fysieke of psychische ziekten, hebben vaak extra kosten. Om deze groep te ondersteunen en zorgmijding te voorkomen zullen wij voor deze groep een compensatie blijven bieden.
- We willen inwoners zo vroeg mogelijk ondersteunen, zodat de dienstverlening van de GKB en VKB minder vaak nodig zal zijn.

Doel 2: Wij bieden voldoende mogelijkheden aan inwoners om te participeren. Waar nodig ondersteunen wij gezinnen met kinderen extra

- Wij stimuleren het gebruik van bestaande regelingen door op een heldere manier de inwoners te informeren over de regelingen. Wij houden hierbij rekening met laaggeletterdheid, analfabetisme en anderstaligen.
- Wij stimuleren het gebruik van regelingen door drempels weg te nemen
- Wij blijven een breed pakket aan kindvoorzieningen inzetten
- Wij zorgen voor de juiste infrastructuur om gebruik van voorzieningen te kunnen maken
- Wij blijven samenwerken met diverse partners die inwoners met een laag inkomen ondersteunen om zo een versnippering van aanbod te voorkomen

➔ **Wij willen inzicht krijgen in het aantal personen dat gebruik maakt van 1 regeling en het aantal personen dat van meer regelingen gebruik maakt en hierdoor nog meer kan participeren. Hiervoor moeten onze administratieve processen op orde zijn. Medewerkers moeten weten welke informatie zij moeten invoeren in de systemen en waarom dit nodig is. Op 1 juli 2020 willen wij onze administratieve processen op orde hebben.**

Gevolgen doel 2:
- De afdeling communicatie zal samen met inwoners zorgen voor helder voorlichtingsmateriaal. Dit zou kunnen leiden tot een toename van aanvragen van de diverse minimaregelingen.
- Wij blijven nauw inzetten op de maatwerkaanpak van partijen als Stichting Leergeld en het Jeugdfonds Sport en Cultuur om kinderen te kunnen laten participeren aan sociale- culturele en maatschappelijke activiteiten.
- Voor het bieden van een juiste infrastructuur om gebruik te kunnen maken van voorzieningen, wordt gezocht naar nieuwe innovatieve ideeën. Dit dient binnen het beschikbare budget vormgegeven te worden.

Doel 3: Wij bieden maatwerk wanneer inkomensondersteuning nodig is

- Wij kijken naar wat de inwoner nodig heeft en werken volgens de omgekeerde toets
- Wij werken integraal, over de verschillende teams en wetten heen en kunnen hierdoor beter inspelen op de behoeften van de inwoner

➔ **Eind 2021 dient de gehele organisatie, van uitvoering tot management, het werken volgens het gedachtegoed van de omgekeerde toets uit te dragen.**
Eind 2022 werken onze sociale teams volledig integraal en is 'Participatie en Inkomen' een standaard onderdeel van de sociale teams.

Gevolgen doel 3:
In de beleidsperiode 2020-2024 kiest de gemeente primair voor gericht individueel maatwerk bij inkomensondersteuning. Hiermee zetten we de ingezette lijn van de afgelopen jaren voort en bouwen wij deze uit. Wij maken budget vrij om meer maatwerk te kunnen leveren. Omdat wij budgetneutraal willen werken, zullen categoriale regelingen versoberd worden.

Doel 4: Wij bieden ondersteuning bij life- events

- Ingrijpende gebeurtenissen in het leven van mensen, zoals werkloosheid en scheiding, maar ook het uit huis gaan van een kind of het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd en het bereiken van de leeftijd van 18 of 21 bij inwonende kinderen, brengen een versterkt risico op armoede en schulden met zich mee. Deze gebeurtenissen kunnen er voor zorgen dat iemand opeens (veel) minder te besteden heeft. Uit oogpunt van zowel activering als preventie willen we onze inwoners ondersteunen bij deze 'life-events'.

➔ **Wij informeren onze inwoners over de gevolgen van life-events. Wij ondersteunen jongeren die dit nodig hebben, actief bij de overgang van kind naar volwassenheid. In 2020 gaan wij monitoren hoeveel inwoners wij bereiken met onze informatievoorziening en monitoren wij hoeveel jongeren wij ondersteunen.**

Gevolgen doel 4:

Voor de ondersteuning bij life- events en voor het informeren over de gevolgen van bepaalde ingrijpende gebeurtenissen, zetten wij onze sociale partners in. Bij substantiële financiering aan de maatschappelijke organisaties bepaalt de gemeente de mogelijke vorm, inhoud van de vertrekking en de hoogte van de inkomensnorm.

Hoofdstuk 3: De beleidsvisie financieel vertaald

In deze nota worden de kaders gesteld voor het minimabeleid. De financiële consequenties van deze kaders worden nader uitgewerkt als bijlage bij het uitvoeringsplan ‘Iedereen doet mee in Het Hogeland’. De doelstelling is om de wijzigingen in het minimabeleid uit te voeren binnen het budget dat momenteel ook uitgegeven wordt aan het minimabeleid.
De compensatie voor chronisch zieken en gehandicapten wordt bekostigd vanuit de Wtcg-gelden. Wij perken de doelgroep die gebruik kan maken van de regeling in, zodat alleen inwoners die echt te kampen hebben met een chronische ziekte of die gehandicapt zijn, hier gebruik van kunnen maken. Wij verwachten dat deze compensatie niet te realiseren is binnen de beschikbare middelen en maken hiervoor extra budget vrij.